

NECESSITAM MÉS MUSEUS? LA SITUACIÓ MUSEOLÒGICA DE SÓLLER

*Laura Celià Gelabert**

RESUM

En la situació socioeconòmica actual predomina cada vegada més el model de ciutat de serveis, on l'oferta cultural i d'oci és abundant i diversa.¹ L'usuari, ciutadà o turista, consumeix cultura, i els museus es defineixen com institucions consolidades dins aquest panorama. Quants museus es varen inaugurar el 2006?

Dins aquest context, el nostre municipi no és una excepció. Amb tres museus existents i tres més en projecte, Sóller és, després de Palma, el lloc amb més museus de tota l'illa.² En el present article es pretén analitzar l'estat dels museus actuals, amb els seus punts forts i mancances, el seu grau d'adaptació a la Llei de Museus de les Illes Balears, així com discutir la necessitat de crear noves institucions en lloc de consolidar les que ja existeixen.

* Laura Celià Gelabert. Conservadora de l'Institut Català de Paleontologia i Màster en Gestió de Patrimoni Cultural. <laura.celia@icp.cat>

¹ El 2004, el 67,6% dels treballadors de Sóller pertanyien al sector de serveis, davant del 21,97% que estava lligat al de la construcció. Font: Institut Balear d'Estadística, dades municipals.

² Informació extreta del fulletó del Consell Insular de Mallorca número FI-4, Visites. Actualitzat l'abril de 2007.

INTRODUCCIÓ

Poca gent deu haver-hi avui dia que mai no hagi entrat a un museu. Ni que sigui obligat. El context en què vivim gira cada vegada més entorn de la cultura, dels viatges, de l'oci; activitats que abans quedaven restringides a classes altes i amb un elevat poder adquisitiu s'han democratitzat i són, en els països desenvolupats, a l'abast de tothom.

Aquests canvis han afectat també els museus. Començaren la seva trajectòria en un punt no gaire definit ni consensuat de la nostra història. El museu com a temple de les muses (*mouseion*),³ com a lloc d'inspiració, ens trasllada a l'època clàssica, amb una sacralitat important de tot allò que s'hi guardava a dins. La Biblioteca d'Alexandria és també un dels candidats més fermes per a l'origen dels museus: una part de la col·lecció que custodiava era mostrada al públic.

Les biblioteques, els gabinets de curiositats, les col·leccions reals, les galeries d'art i pintura i les col·leccions humanistes ens acosten més al que avui entenem com museu. Entre els segles XVI i XVIII es gesten i desenvolupen aquests tipus d'institucions, no sempre obertes al públic, i durant el XIX comença l'interès social i científic pels museus. Seran eines que ajudaran a crear sentiment nacional i exhibiran orgullosos el patrimoni espoliat a les conquestes dels grans imperis, com és el cas del British Museum a Londres.

Durant el segle XX els museus pateixen una ràpida evolució i diversificació. Tant és així que fins i tot hi ha lleis que en regulen el funcionament. Aquest creixement fa evident la necessitat de definir el concepte de museu i d'acotar-ne les funcions. Són equiparables el Louvre i el Museu del F.C. Barcelona?

En aquest sentit hi juga un paper important l'ICOM (International Council of Museums), que el 1974 defineix el museu com “una institució permanent, sense finalitats lucratives, al servei de la societat i del seu desenvolupament, obert al públic, que adquireix, conserva, investiga, exhibeix, amb finalitats d'estudi, educació i delectació, evidències materials de la humanitat i del seu entorn”.⁴

³ El *Mouseion* fou un temple dedicat a les nou deesses encarregades de protegir l'èpica, la música, la poesia amorosa, l'oratoría, la història, la tragèdia, la comèdia, la dansa i l'astronomia.

⁴ Estatuts de l'ICOM, aprovats el 1974 i ratificats el 1989 a Holanda. <<http://icom.museum/statutes.html>> (Article 2. Definicions)

LES LLEIS DE MUSEUS

Malgrat la utòpica definició de l'ICOM, la realitat dels museus en els anys 80 és poc engrescadora. Les comunitats autònomes tenen transferides les competències en matèria de museus, però es troben en general davant institucions obsoletes, que actuen com a simples magatzems o que ofereixen al públic exposicions monòtones i poc atractives. No existeix una planificació museològica ni una relació directa entre el ciutadà i el museu. Els museus no estan dotats amb pressupostos adients i personal qualificat.

Paral·lelament apareix una nova tendència museològica que acabarà revolucionant els museus, i que es fonamenta en la creació d'estímul en el visitant, en la interacció, en el dinamisme; és a dir, en despertar l'interès i combatre la indiferència de l'usuari. Les peces exposades deixen de ser tresors fetitxistes per convertir-se en generadors de preguntes, de sensacions.

Aquesta situació de crisi a l'estat espanyol fa que els museus necessitin un canvi estructural important, que es replantegin. I una de les vies per aconseguir-ho és la redacció de lleis específiques per a museus, amb la finalitat de gestionar institucions vives i dinàmiques, interdisciplinàries, professionalitzades, atractives per al ciutadà i englobades en un plantejament coherent i actual. La llei estatal de patrimoni (Llei de Patrimoni Històric Espanyol, del 1985) ja incideix en el tema dels museus, i el 1987 s'aprova per Reial Decret el Reglament dels museus de titularitat estatal i del sistema espanyol de museus, un desplegament més aviat simbòlic de la llei de patrimoni que serà modificat múltiples vegades durant els anys posteriors.

Les comunitats autònomes redactaran les seves pròpies lleis, essent la d'Andalusia la més primerenca (1984) i la d'Euskadi l'última en aprovar-se (2006). (Vegeu annex 1.)

Pel que fa a les Illes Balears, no és fins el 2003 que s'aprova la Llei de Museus. A l'exposició dels motius que impulsaren la promulgació de la llei s'hi manifesta una nova forma d'entendre els museus, un nou enfocament dirigit a reestructurar el conjunt d'institucions museístiques de les Illes, fent palesa la pobre situació en què es trobaven en aquell moment. Es parla de museus com "equipaments d'alta qualitat", de foment de la "cooperació entre l'activitat pública i privada", de "planificació en matèria museística" i "d'aconseguir que els museus siguin instruments de promoció cultural actius, institucions conser-

vadores, investigadores i difusores de l'expressió de la riquesa cultural col·lectiva dels pobles de les Illes Balears”.

La llei defineix les funcions del museu i proposa algunes eines pràctiques per aconseguir els objectius marcats, com per exemple les Xarxes Insulars de Museus i el Registre Insular de Museus, dues estratègies de coordinació i gestió que no han acabat de quallar.⁵ Estableix també tot un seguit de sancions econòmiques (des dels 60.000 als 600.000 euros) per a totes aquelles infraccions que vulnerin la llei, com per exemple la pèrdua dels fons museogràfics, la sortida de peces o la seva restauració sense autorització administrativa, el dany irreparable a la col·lecció o la venda de còpies sense el permís adient.

Parla dels requisits mínims que ha d'acomplir un museu perquè sigui reconegut com a tal, com per exemple l'elaboració del pla director, l'inventari dels fons, les mesures de seguretat o la disposició de personal qualificat.

El capítol IV defineix la gestió dels museus i de les col·leccions museogràfiques, i parla de l'obligatorietat de tenir protocol d'emergència, de mantenir actualitzat el llibre de registre de la col·lecció i de realitzar un inventari complet dels seus fons.

Malgrat la Llei de Museus no hagi tengut fins ara una implantació sòlida, marca unes pautes legals prou adients per a una correcta gestió dels museus de les Balears. Adaptar els centres sollerics als requeriments que estableix seria una forma de millorar qualitativament i de tenir una oferta museològica adaptada als plantejaments de futur.

ELS MUSEUS A SÓLLER

Coneguda la història general de la museologia i el context legal que regula els museus, és necessari analitzar la situació museològica de Sóller.

Un estudi complet en aquest sentit hauria d'incloure qualsevol espai que presenti algun tipus de musealització. Això significa museus, però també sales d'exposició, espais puntuals i recorreguts musealitzats, entre d'altres. Fer una anàlisi completa significaria tractar els museus, l'estació del ferrocarril, la

⁵ Al web de la Direcció General de Cultura (Govern de les Illes Balears) no existeix cap informació sobre les Xarxes de Museus ni el Registre de Museus. Al del Departament de Cultura i Patrimoni (Consell Insular de Mallorca), tampoc.

xarxa del modernisme, la parròquia de Sant Bartomeu, la sala de matances de Can Lau, la Pedra de Sant Ramon de Penyafort, Can Dulce i altres dels quals no en tenim coneixement.

No obstant això, la manca de temps i de publicacions prèvies ha suposat acotar l'objecte d'estudi i reduir-lo als tres museus constituïts com a tal, deixant la resta de punts per a futurs estudis.

La recopilació de la informació s'ha fet a partir de visites als centres i d'entrevistes amb el personal, avaluant els principals aspectes del museu i del seu entorn. Per aquest darrer apartat s'han visitat les oficines d'informació turística de Sóller i Palma i s'han valorat els rètols informatius per arribar al museu, així com la informació al visitant ubicada fora de la institució. (Vegeu la fitxa completa a l'annex 2.)

L'objectiu final ha estat sondejar l'estat general d'aquests museus i emmarcar-lo dins el context cultural de Sóller i els plans futurs de desenvolupament del municipi.

MUSEU BALEAR DE CIÈNCIES NATURALS

Adreça: Ctra. Palma-Port de Sóller, km 30

Any d'obertura: 1992

Gestió: mixta (Ajuntament – Associació Museu Balear de Ciències Naturals)

Núm. de treballadors en plantilla: 4 (encarregat de serveis, educació i atenció al públic)

Núm. de visitants 2006 (inclosos els escolars): 16.500

Preu (entrada general): 5 euros (combinada amb el Jardí Botànic)

Web: <www.museucienciesnaturals.org> (català)

Material de difusió: full de mà i tríptic

El Museu Balear de Ciències Naturals es començà a gestar als anys 80, arran de l'interès d'un grup d'estudiosos naturalistes sollerics que el 1981 es constituïren en associació. Tres anys més tard havien aconseguit que l'Ajuntament compràs la finca del Camp d'en Prohom, que obrí les portes al públic el 9 de maig de 1992 com el Museu Balear de Ciències Naturals. Els objectius del centre són la conservació, la recerca i la difusió del patrimoni natural de les Illes Balears, i durant els seus quinze anys de funcionament ha aconseguit consolidar una oferta educativa de la qual gaudeixen prop de 6.000 alumnes cada any i un conjunt d'activitats divulgatives destinades a estudiosos i afeccionats a la natura. La darrera millora d'infraestructures que s'ha dut a terme és la instal·lació de l'aire condicionat (2007).

La xarxa de rètols indicadors del Museu Balear de Ciències Naturals és prou completa al llarg de les carreteres de Sóller. El problema sorgeix quan el visitant ha d'arribar-hi a peu des del centre de Sóller.

El centre és present a les oficines d'informació turística de Palma i Sóller, on es distribueix un full de mà amb la informació bàsica escrita en 5 idiomes (català, castellà, anglès, francès i alemany). Així mateix els rètols indicadors per arribar al Camp d'en Prohom són adients per als visitants que arriben en cotxe des de Palma, Deià o el Port. En canvi no hi ha indicacions adequades per arribar-hi caminant des del centre de Sóller.

L'entorn del Museu ofereix fàcil aparcament, però queda desconnectat dels punts neuràlgics comercials de la vila. Si el visitant troba tancat podrà obtenir els horaris, els preus i les activitats de la institució al

panell d'anuncis exterior. A banda de l'entrada general s'ofereix descompte per a grups (4 euros), descompte amb la Targeta Verda (20%) i entrada gratuïta per a la gent de Sóller, els socis i els infants menors de 12 anys.⁶

L'edifici, distribuït en tres plantes, té la majoria dels espais destinada a exposició. Compta amb 4 unitats expositives (2 sales d'exposició permanent i 2 per a les temporals), i la darrera remodelació s'ha fet aquest mateix any, amb la instal·lació de l'exposició temporal sobre Taurons.

La visita és lliure (pot sol·licitar-se, amb antelació, un guia) i recorre totes les àrees obertes al públic; en ocasions puntuals se celebren jornades de portes obertes que inclouen la visita a les instal·lacions internes del Museu. Les tècniques expositives són actuals i variades, amb predomini de plafons i vitrines i presència puntual de retroil·luminats, maquetes, mòduls interactius i suports audio-

⁶ Totes les informacions sobre els preus de les entrades són a data d'octubre de 2007.

La informació ubicada a l'exterior del Museu és important per als visitants que el troben tancat. Amb un plafó clar i actualitzat podrem aconseguir que el visitant torni un altre dia, en horari d'obertura.

visuals. Els textos, en català, estan escrits amb un llenguatge mitjanament específic, enfocat a públic adult i tenen traducció al castellà, anglès, alemany i francès. En el cas de visites escolars, els recorreguts poden complementar-se amb tallers relacionats amb els principals eixos de treball del centre.

Pel que fa als serveis complementaris de la visita, el Museu no està adaptat per als discapacitats (de moviment, visuals ni d'audició), no disposa de zones de descans durant el recorregut ni de vigilància contínua de les sales.

La col·lecció del Museu Balear de Ciències Naturals està estimada en uns 65.000 exemplars, i es troba en procés de catalogació. Part de la col·lecció es troba exposada, tot i que la gran majoria està emmagatzemada en diversos espais de l'edifici adaptats com a zones de reserva. L'adaptació d'un edifici històric a la funció de museu fa que, de moment, cap d'aquests magatzems parcials, excepte un, compti amb les condicions climàtiques adients ni disposi del mobiliari adequat per a una conservació idònia.⁷ La informatització

⁷ Els requeriments mínims per a la conservació de les peces estan assegurats, però queden lluny dels estàndards actuals en magatzems i gestió de col·leccions.

Exemple de full de mà del Museu Balear de Ciències Naturals-Jardí Botànic de Sóller. Una bona eina de difusió per col·locar a les oficines turístiques i altres punts de pas.

del catàleg avança gràcies a l'esforç de tot el personal del centre, i la gestió de la col·lecció rep col·laboracions de becaris internacionals en temes de preparació de materials i conservació preventiva de les peces.⁸

La tasca de divulgació és un dels punts forts del centre. Les activitats que ofereix estan enfocades a públic escolar (visites guiades, tallers i activitats de cap de setmana) i a públic adult (cursos, conferències, excursions); general-

⁸ Cal recordar que el Museu Balear de Ciències Naturals té la custòdia de la col·lecció més gran del món del bòvid fòssil *Myotragus balearicus*.

ment són gratuïtes i estan gestionades per un programa de reserva. Es donen a conèixer a través dels diaris locals, la pàgina web i algunes agendes culturals mallorquines. Quant a instal·lacions, el Museu té una petita sala d'actes i una aula-taller per als escolars, així com una biblioteca especialitzada.

Pel que fa als estudis de públic, el Museu enregistra la nacionalitat, el lloc de residència i el sistema de transport dels visitants, però no passa cap enquesta de satisfacció ni elabora estratègies de captació de nous públics.

MUSEU DEL CASAL DE CULTURA

Adreça: c/ de Sa Mar, 13
Any d'obertura: 1958
Gestió: privada
Núm. de treballadors en plantilla: 0
Núm. de visitants 2006: 4.650
Preu (entrada general): 2 euros
Web: no
Material de difusió: no

El Casal de Cultura s'inaugurà el 1958 ocupant la popular casa de Can Mo, construïda el 1740. Durant els seus primers 25 anys de vida s'hi celebraren més de 500 actes, convertint-se en un punt neuràlgic de dinamització sociocultural. Sessions de cine club, fòrums de teatre, reunions de l'Associació Filatèlica, assaigs de les corals, classes de català amb Francesc de Borja Moll, exposicions de quadres inèdits de Miró, un dels primers concerts de Raimon... Tot això i més donava vida a un centre que acabà esdevenint museu, tot compaginant aquesta tasca amb les activitats culturals de la vila. A punt de celebrar el seu 50è aniversari, el Museu del Casal de Cultura es cataloga com un museu etnogràfic, on s'hi exposen múltiples objectes que ens ajuden a entendre com era la vida quotidiana de la gent de Sóller anys enrere.

Les petites dimensions del casal inicial varen fer necessària una ampliació annexionant la casa veïnada, condicionant-la i adaptant-la al seu nou ús. Aquesta fou una de les grans obres que es feren al museu. La darrera fou el 2003, quan es construí la sala d'exposicions temporals.

Si el visitant no coneix prèviament l'existència del Museu ho tendrà difícil per obtenir aquesta informació a través dels canals habituals, ja que cap de les oficines turístiques consultades té informació sobre el Casal de Cultura.

Els cartells que indiquen com arribar al Museu del Casal de Cultura necessiten renovar-se i ampliar-se a altres zones estratègiques d'arribada de visitants.

Aquesta mancança queda compensada per la bona ubicació de la institució, a tocar del centre de Sóller, i per la difusió que se'n fa a través de múltiples pàgines web de turisme internacional. Els rètols indicadors són més aviat pocs, i situats molt a prop del propi museu, de manera que només serviran per indicar on està exactament als turistes que passegin per la plaça de la Constitució i voltants. La manca de cartells per als visitants que arribin en cotxe i la dificultat d'aparcar suposaran barreres d'accés al Museu.

L'entrada té un preu únic de 2 euros, amb excepció de la gent de Sóller i els que presentin la Targeta Verda, que no paguen (tot i que aquesta informació no figura entre el llistat de preus de la porta). El Museu és obert cada dia, excepte els diumenges i a fora hom hi trobarà la informació de preu i horaris en català, castellà, anglès i alemany.

Com en el cas anterior, la major part de l'espai està destinada a exposició. La visita és lliure, i no s'entrega cap tipus d'informació que ajudi a guiar el recorregut (tríptic, mapa). Hi ha un total de 4 unitats expositives: 3 permanents (etnografia, exposició combinada de part de l'herbari d'en Jeroni Orell amb pintures de na Colette i petita col·lecció de màscares africanes) i una zona d'exposicions temporals.

Els recurs museogràfic emprat és exclusivament la vitrina, que mostra les diferents peces exposades. En la majoria dels casos no hi ha cartel·les que indiquin les dades de les peces (nom, tipologia, època, origen, nombre de catàleg). L'absència de textos suposa una mancança important durant la visita, alhora que elimina una possible barrera lingüística per al públic estranger. En tractar-se de visita lliure l'usuari no obté informació del contingut exposat, i es poden generar múltiples dubtes que no podrà resoldre.

Les sales no tenen sistema de vigilància i, malgrat no haver-hi zones de descans durant la visita, el pati de la casa pot ser un bon lloc on fer una aturada. La instal·lació de l'ascensor permet que les persones de mobilitat reduïda es puguin desplaçar pel Museu, si bé encara queden algunes àrees amb esglaons.

Existeix un inventari general de la col·lecció del centre, però és necessari actualitzar-lo i realitzar el procés de siglat i etiquetat de les peces. La col·lecció es troba íntegrament exposada, de manera que no hi ha al Museu un espai de magatzem específic per aquests materials. En aquest sentit, la tasca de conservació preventiva hauria d'anar enfocada exclusivament a les vitrines, que requereixen una adaptació important per millorar l'estat de conservació de certes peces.

Quant a les activitats divulgatives lligades al vessant museístic del Casal, tan sols s'ofereixen visites comentades amb reserva prèvia. Altre cop ens trobam davant la dificultat d'adaptar un edifici històric a una nova funció, la museològica, que a mesura que passa el temps requereix més i més espai per enganxar-se al carro de les noves necessitats. D'aquesta forma, el problema de l'espai limita la gestió de les col·leccions, el creixement de l'exposició i la realització d'activitats-tallers en una zona adequada.

Pel que fa als estudis de públic, el Museu del Casal de Cultura comptabilitza el nombre de visitants anuals, però no porta a terme cap sistema per conèixer el públic majoritari ni estableix estratègies de captació de nous públics.

MUSEU DE LA MAR. Centre d'Interpretació i recerca marítima

Adreça: c/ de Sta. Caterina d'Alexandria, 50

Any d'obertura: 2004

Gestió: pública

Núm. de treballadors en plantilla: 3 (encarregat de serveis i conserges)

Núm. de visitants 2006: 4.312

Preu (entrada general): 3 euros

Web: <www.a-soller.tiscalibiz.com/museudelamar> (català i castellà)

Material de difusió: tríptic

El Museu de la Mar s'inaugura el 24 d'agost del 2004 com un "centre d'interpretació de la història de Sóller i el seu Port amb relació a la mar".⁹ Ocupa l'Oratori de Santa Caterina d'Alexandria, que s'acabà de restaurar el 2001 amb el finançament del Pla d'Excel·lència Turística de Port de Sóller. Un dels principals objectius és "ser un projecte de qualitat al servei de la difusió de la identitat històrica i cultural dels sollerics i solleriques".

El concepte de centre d'interpretació és quelcom poc definit i concret. Neixen al nord d'Europa com a espais per entendre una zona concreta del territori, com per exemple poblats prehistòrics o cases antigues. La idea és que el visitant pugui veure i entendre com era la vida en aquella zona fa centenars d'anys. Per això els centres van acompanyats de personal caracteritzat, vestuari, ambientació, i es reproduïxen els oficis, els hàbits, la vida quotidiana de l'època. Aquest plantejament està enfocat a visitants no especialitzats, per això fuig de les tècniques expositives habituals (no hi ha textos, ni mate-

⁹ La informació entre cometes està transcrita textualment de la pàgina web.

En el cas del Museu de la Mar, els rètols són presents a partir d'un punt massa proper al Museu, i estan pensats per a l'usuari que arriba en vehicle. Seria necessari unificar els criteris de nom del centre, ja que les diverses denominacions o l'ús de diferents idiomes (català i castellà) pot confondre el visitant.

rials exposats en vitrines) i esdevé com un viatge en el temps.

El següent pas de la història dels centres d'interpretació consisteix en extrapol·lar aquest concepte als espais naturals. En aquest cas, el centre d'interpretació o de visitants sol ubicar-se a l'entrada de parcs naturals, i al seu interior hom hi pot trobar informació de la flora, fauna i gea del parc. És a dir, davant la impossibilitat de musealitzar completament un espai natural, es col·loca una petita àrea on es recull tota la informació interessant per al visitant. En aquests casos els

recursos són elements interactius i amb suport multimèdia, ja que la finalitat és adreçar-se a un visitant de pas, que no té com objectiu el centre d'interpretació, si no el que hi ha a fora. Aquest mateix concepte és el que s'aplica a centres històrics o monuments: el centre d'interpretació és un complement, un diccionari que ajuda a entendre una zona determinada.

És per això que els centres d'interpretació no tenen una col·lecció associada ni tampoc s'hi fa recerca, ja que els seus objectius són molt més bàsics que els d'un museu.

Dins aquest context teòric, el de la Mar és un museu o un centre d'interpretació? És necessari diferenciar entre el nom que té, el que és ara i cap on vol anar.

La informació del Museu és present a les oficines d'informació de Sóller i del Port, però no a les de Palma. La seva ubicació és privilegiada pel que fa a entorn i panoràmica, però dificulta l'accés al visitant forà. Si aquest es troba passejant per la primera línia del Port o arriba amb el tramvia no trobarà cap indicador del Museu, a no ser que baixi caminant pel Camí des Cingle. La conversió en zona per a vianants del carrer Marina i la manca d'aparcament prop de Santa Caterina tampoc no faciliten l'accés per a aquells que venen en cotxe.

L'entrada general costa 3 euros, i existeix entrada reduïda per a grups, escoles, infants i tercera edat, i entrada gratuïta per als nins de 0 a 8 anys. En el cas que se sol·liciti una visita guiada, el cost s'incrementa 1 euro. La gent de Sóller ha de pagar entrada general.

La informació que es lliura al visitant és molt completa: un tríptic en català, castellà, anglès, alemany i francès que resumeix la informació bàsica del Museu, i un altre amb els textos de l'exposició.

L'espai és un recurs escàs, però està ben aprofitat i reuneix una exposició que, si bé no és gaire gran, presenta les tècniques expositives més modernes que existeixen: plafons, vitrines, retroil·luminats, maquetes, interactius mecànics, so i suport audiovisual. Tots ells envoltats d'una ambientació actual i molt acurada. Els textos, ben situats dins el camp visual de l'usuari,¹⁰ estan en català i castellà, i es poden sol·licitar traduccions en anglès, alemany i francès.

Totes les àrees del centre estan adaptades per a les persones de mobilitat

¹⁰ És habitual que els textos de les exposicions siguin massa llargs i amb un cos de lletra massa petit, de manera que el visitant ha d'aixecar el cap o ajupir-se per poder-los llegir. Els nous projectes expositius intenten evitar aquest error i fer exposicions "ergonòmiques" (com és cas del Museu de la Mar).

El Museu de la Mar és el centre que presenta més facilitat d'accés a les persones amb mobilitat reduïda, un requeriment bàsic que tots els museus haurien d'acomplir. La construcció d'un nou centre permet integrar millor aquestes mesures en el projecte general, mentre que adaptar museus consolidats, amb espais distribuïts pot ser un problema.

reduïda, mitjançant rampes elèctriques i la substitució dels esglaons per rampes de fusta. No hi ha sistema de vigilància dels espais.

El tema de la col·lecció és potser el més controvertit, tot i que si l'espai s'acaba consolidant com un centre d'interpretació, la manca de col·lecció pròpia no ha de suposar cap problema. Ara mateix hi ha unes 90 peces, algunes pròpies, la majoria cedides, que estan exposades. El fet de no tenir un llegat patrimonial per conservar pot suposar un alliberació pel que fa als espais de magatzem i als recursos econòmics i humans que això requeriria. Amb tot, és necessari que les peces exposades, malgrat siguin prestades, tinguin un control mínim, tant de catalogació com de conservació. La proximitat de la mar és un factor negatiu a tenir en compte, en tant que suposa un risc de degradació important, sobretot per a les peces ubicades a l'exterior.¹¹

¹¹ La humitat és segurament el pitjor dels factors ambientals pel que fa a temes de conservació. Si hi afegim l'efecte de la sal, les conseqüències poden ser devastadores en pocs anys. Existeixen mesures preventives per evitar aquest tipus de deterioració.

La conservació de les peces és imprescindible, tant si estan exposades com si es guarden a la reserva del museu. En el cas del Museu de la Mar, la problemàtica de conservació queda agreujada per la proximitat de la mar.

Santa Caterina acull múltiples activitats al llarg de l'any, vinculades a l'objectiu de dinamització cultural. Amb tot, la majoria no estan directament relacionades amb el Museu, i se celebren a la sala polivalent que acull de forma puntual exposicions temporals. Aquesta sala i l'oratori són els únics espais on el centre pot realitzar activitats diverses. No hi ha biblioteca ni aula taller. La difusió del programa es realitza a través del web i dels diaris locals. Si el visitant ho desitja pot sol·licitar amb antelació una visita comentada en diferents idiomes.

Finalment s'ha d'apuntar que no es fan estudis de públic, simplement es compta el nombre de visitants anuals.

LA XARXA MUNICIPAL DE MUSEUS DE SÓLLER

Aquestes tres institucions, amb els seus punts febles i forts, estan condicionades per una evolució històrica determinada i queden emmarcades dins els nous projectes de futur de la vall.

En aquest sentit, Sóller ofereix un entorn únic i acollidor, i té unes infraestructures idònies per a convertir-se en un punt calent de l'activitat cultural i museística de Mallorca. Els museus que existeixen i els que estan en projecte tenen moltes possibilitats d'organització i d'atreure un turisme de qualitat que s'interessi per la realitat de les nostres Illes. Les xarxes municipals de museus són una estratègia de difusió que està cada vegada més estesa. Entrades combinades, descomptes en comerços i restaurants, entrades reduïdes, tendes, rutes culturals d'un dia... Les possibilitats són infinites.

Ara bé, és important que el producte final que s'ofereixi, tant al visitant de fora com al de casa, sigui un producte de qualitat, ben estructurat i amb una base sòlida quant a continguts i infraestructures. Si es consolida la idea d'una xarxa de museus és necessari que tots els centres s'equiparin i tenguin uns mínims comuns pel que fa a recursos (personal, horaris, adaptacions a minusvalideses, tenda, traduccions, pàgina web, activitats, museografia). Crear una xarxa de museus no és vendre una entrada combinada. Crear una xarxa de museus suposa una inversió econòmica important. Per això és necessari que el canvi es faci de dins cap a fora: si es pretén que el museu sigui una institució atractiva per al públic és imprescindible que se n'assegurin els principals eixos que el sustenten: la col·lecció, la recerca i la divulgació. Qualsevol projecte de millora només serà exitós si el museu és una entitat viva, autònoma, que genera activitat i que no queda reduïda a un simple continent d'objectes.

A banda d'aquests "mínims" particulars de cada centre, hi ha una sèrie de requeriments compartits que cal tenir en compte per millorar l'entorn dels museus, com per exemple el conjunt de rètols indicadors, bastant deficient fins ara; la promoció de la xarxa com un producte unificat i de qualitat a través d'oficines de turisme, pàgines webs, diaris i agendes culturals locals i foranes; la implicació del sector de l'hostaleria i derivats, com a principals proveïdors de visitants; la combinació amb la xarxa de transport públic per desplaçar-se entre museus; o la inclusió en el Registre de Museus de les Balears, entre d'altres.

En tot cas és imprescindible que les autoritats competents en matèria de cultura i patrimoni, ja siguin locals o insulars, elaborin un pla de desenvolupament a varis anys vista, ja que la planificació i la prevenció són vitals per a una gestió de qualitat.

CONCLUSIONS

L'anàlisi de la situació museològica de Sóller no té cap més objectiu que posar de manifest l'estat actual dels nostres museus, amb els seus punts forts i les seves mancances. Queden exclosos de l'anàlisi altres punts musealitzats del municipi, tot i que s'han d'incloure en qualsevol estratègia de gestió que es faci en aquest camp.

El panorama general dels museus d'arreu pot arribar a ser desolador, però la situació comença a canviar, i en aquest replantejament s'han de tenir en compte certs aspectes. És necessari conèixer els dèficits dels centres solle-rics i fer una planificació de millora, que estigui compaginada amb el naixement de nous museus.

La possibilitat de crear una xarxa municipal de museus és una via molt vàlida per a l'activació i/o potenciació de totes aquestes institucions, però també s'ha de tenir en compte la despesa econòmica que suposa crear un producte atractiu i de qualitat.

Aquest vessant més divulgatiu no ha de restar importància als vertaders eixos vertebradors dels museus: la col·lecció, la recerca i la divulgació del patrimoni que preserven. És important que la reforma es faci de dins cap a fora, i que no quedi en un maquillatge comercial sense base.

Els museus de Sóller, independentment del sistema de gestió que tinguin, són importants per entendre i estimar la nostra història i el nostre entorn, i a més conserven un patrimoni comú a tots els solle-rics, un patrimoni únic i irreplicable. És per això que millorar la seva situació i presentar-los com un producte de turisme cultural serà sempre una aposta segura per a la qualitat i la riquesa cultural de Sóller.

Per això caldrà plantejar estratègies de millora dels principals punts febles dels nostres museus que, de forma resumida, són:

- Manca de personal especialitzat en les tasques bàsiques del museu (conservació i divulgació).
- Insuficiència d'espais adaptats dins els museus per a activitats divulgatives i per a magatzem de col·lecció.
- Inexistència de pàgina web traduïda a diversos idiomes.
- Deficiència de la xarxa de rètols indicadors, per als accessos en vehicle o a peu.
- Absència d'estudis de públics que permetin avaluar i millorar la captació de nous visitants.

ANNEXOS

ANNEX I. LES LLEIS DE MUSEUS PER COMUNITATS AUTÒNOMES

COMUNITAT AUTÒNOMA	REGULACIÓ LEGAL
Andalusia	Llei 2/1984, de 9 de gener, de Museus d'Andalusia
Aragó	Llei 7/1986, de 5 de desembre, de Museus d'Aragó
Astúries	Decret 33/1991, de 20 de març, pel qual es regula la creació de museus, així com el Sistema de Museus del Principat d'Astúries
Cantàbria	Llei 5/2001, de 19 de novembre, de Museus de Cantàbria
Castella-La Manxa	Ley 4/1990, de 30 de maig, del Patrimoni Històric de Castella-La Manxa
Castella i Lleó	Llei 10/1994, de 8 de juliol, de Museus de Castella i Lleó
Catalunya	Llei 17/1990, de 2 de novembre, de Museus de Catalunya Decret 35/1992, de 10 de febrer, de desenvolupament parcial de la Llei 17/1990
Comunitat de Madrid	Llei 9/1999, de 9 d'abril, de Museus de la Comunitat de Madrid
Extremadura	Decret 110/1996, de 2 de juliol pel qual es crea la Red de Museos y Exposiciones Museogràfiques Permanentes de Extremadura
Galícia	Decret 314/1986, de 16 d'octubre, pel qual es regula el sistema públic de museus de la Comunitat Autònoma de Galícia
Illes Balears	Llei 4/2003, de 26 de març, de Museus de les Illes Balears
Illes Canàries	Ordre de 22 d'octubre de 1984 per la qual es crea la Inspecció del Patrimoni Històric Artístic, Arxius i Museus de la Comunitat Autònoma de Canàries Llei 4/1999, de 15 de març, de Patrimoni Històric de Canàries
La Rioja	Llei 7/2004, de 18 d'octubre, de Patrimoni Cultural, Històric i Artístic de La Rioja
Múrcia	Llei 5/1996, de 30 de juliol, de Museus de la Regió de Múrcia
Navarra	Proposició de Llei Foral de museus i col·leccions museogràfiques de Navarra, de 10 d'octubre de 2005
País Basc	Llei 7/2006, d'1 de desembre, de Museus d'Euskadi
País Valencià	Ordre de 6 de febrer de 1991, de reconeixement de museus i col·leccions museogràfiques permanents Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià

ANNEX 2. FITXA EMPRADA PER VALORAR L'ESTAT DELS MUSEUS DE SÓLLER

Institució

És el vostre:

El seu projecte principal és? Si ☐ No ☐

Nombre de persones que hi treballen i serveix:

Quina ha estat la darrera reforma d'infraestructures que s'ha fet?
Quin va ser?

Quina ha estat la darrera remodelació exterior?
Quin s'ha fet?

El seu pla de seguretat? Si ☐ No ☐

Quin nombre de visitants anuals té?
Com es complementa?

La gent que treballa al museu, té formació acadèmica específica? Si ☐ No ☐

Els dos de gestió del museu són: públic ☐ privat ☐

Com es treballa la gestió del museu (reunions, assemblees, consells gestors...)?
Què s'estudia l'evolució del museu?

El museu està inscrita oficialment? Si ☐ No ☐ *Quin?*

ABANS D'ENTRAR			
Provincia del Museu en quants d'informació			
- Oficines d'informació de Pobres: Si ☐ No ☐			
- Oficines d'informació locals: Sí/no: Si ☐ No ☐ Part: Si ☐ No ☐			
- Webs i mitjans de comunicació: Si ☐ No ☐ Especificar:			
Seryalització per arribar			
En cotxe	Present ☐	Absent ☐	
A peu	Present ☐	Absent ☐	
En transport públic	Present ☐	Absent ☐	
Validesa dels símbols indicatius (es facilitin arribar al Museu seguint els símbols?) Si ☐ No ☐			
Zona d'aparcament Present ☐ Absent ☐			
En el cas que a Al Sagr, quins organismes de rebuda té?			
Horari			
Diari	Matin	Carreputat	Vespres
Semana	Dies d'obertura	DE ☐ DI ☐ DO ☐ T1 ☐ T2 ☐ T3 ☐ T4 ☐ T5 ☐ T6 ☐ T7 ☐	
Final	Horari d'obertura		
	Horari d'obertura		
	Horari d'obertura		
	Vacances		
Preu			
	Entrada general		
	Reduïda		En quins casos?
	Gratuïta		
Dies de granatall Normal ☐ Anual ☐			
Informació al visitant ubicada a l'exterior del Museu (per quins està fent)			
Horari	Si ☐	No ☐	
Preu	Si ☐	No ☐	
Arribada	Si ☐	No ☐	
Altres	Si ☐	No ☐	
Informació al visitant sobre de la visita			
Idiomes d'informació: Català ☐ Castellà ☐ Anglès ☐ Alemany ☐ Altres			
Estratègia de comunicació: Full de ruta ☐ Tríptic o similar amb mapa del Museu ☐ Tiquet ☐			
Personal d'atenció al visitant			
Nombre de personal			
Formes d'acollida i orientació			

DINS EL MUSEU	
Especialització	
Nombre d'activitats temàtiques expositives	
Firada a les instal·lacions internes	Sempre ☐ En altres contextos espais? ☐
Tipologia de visita ☐ Lliure ☐ Guada	Sempre ☐ A petició ☐
Elements interactivos	
Plafons ☐	Interaccions mecàniques ☐ Vitrines ☐
Ràdio i llum ☐	Interaccions informàtiques ☐ Rèpliques ☐
Mapes ☐	Soports audiovisuals ☐ Altres ☐
Idioma dels textos	Català ☐ Castellà ☐ Anglès ☐ Alemany ☐ Altres ☐
Publicat dels textos	Infantil ☐ Adult ☐ Mixt ☐
Alguns dels textos	En el camp visual ☐ Fora del camp visual ☐
Eficàcia de les sales	Personal ☐ Càmeres de seguretat ☐ No hi ha ☐
Adaptabilitat a les necessitats	
De moviment ☐	Quines? ☐
Visual ☐	Quines? ☐
Àudio ☐	Quines? ☐
Zones de discussió	Present ☐ Absent ☐
ICC públics	Present ☐ Absent ☐
Complements de la visita	
Autoguia ☐	
Tafers ☐	
Visites especialitzades ☐	
Col·lecció	
El museu compra amb una col·lecció funcional	Si ☐ No ☐
Nombre d'exemplars	Si ☐ No ☐
La col·lecció està catalogada	Si ☐ No ☐
El catàleg està informatitzat	Si ☐ No ☐
La col·lecció té un espai adient de recerca	Si ☐ No ☐
Hi ha un pla de conservació i preservació	Si ☐ No ☐
La col·lecció rep certes atencions de manteniment	Si ☐ No ☐
Quina és la via de dipòsit de noves entrades?	Pública ☐ Privada ☐
Diffusió	
El museu ofereix	activitats per a escoles ☐
	activitats per a famílies ☐
	activitats de cap de setmana ☐
	activitats teatralitzades ☐
	activitats fora del museu ☐
	altres ☐
Aquestes activitats	són gratuïtes ☐ No ☐
	s'han de reservar amb antelació ☐ No ☐
El museu compra amb igualtat per activitats	Si ☐ No ☐
Quins?	Escoles ☐
	Sala de lectures ☐
	Sala d'actes ☐
	Zones habilitades al llarg de l'exposició ☐
	Altres ☐
Les activitats del museu es poden connectar a	darers ☐
	agendes culturals ☐
	web ☐
	altres ☐
Hi ha un pla d'activitats del museu	Si ☐ No ☐